

תלמוד לומר "כי כל סאון סואן ברעש".

כלומר, גם סאון — עבירה קטנה, סואן ברעש — נענש גם עליה [סאון, כמו אישון, והיינו סאה קטנה ומידה פחותה. ומנין שכל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול, ואף אם לא נענש בתחילה אין זה משום שויתרו לו אלא שמצרפים הכל לעונש אחד גדול.

תלמוד לומר "אחת אחת למצוא חשבון".

והיינו, שאחדים קטנים מצטרפים לחשבון גדול.

וכן מצינו בסוטה, שבמידה שמדדה בה — מדרו לה.

היא עמדה על פתח ביתה בכדי ליראות לו לזה שעמו חטאה, לפיכך כהן מעמידה על שער ניקנור, ומראה את קלונה לכל. היא פרשה לו, לזה שחטאה עמו, סודרים נאים על ראשה, בכדי לפתותו, לפיכך כהן נוטל כפה מעל ראשה ומגלה את שעה [כפה = צעיף על הראש], ומניחו את הכפה תחת רגליה.

היא קשטה לו פניה.

לפיכך — פניה מוריקות.

היא כחלה לו — בעבורו את עיניה, לפיכך נענשת, ועיניה בולטות.

היא קלעה לו את שעה, לפיכך כהן פותר את שעה.

שניהם דומים לסקילה, שאף הם מפילים את הנהרג על הארץ וממיתים אותו.

מי שנתחייב שריפה —

או נופל בדליקה, או נחש מכישו, וע"י הארס ששורפו מבפנים — מת.

מי שנתחייב הריגה בסייף —

או נמסר למלכות, או ליסטים באים עליו, וממיתים אותו בחרב.

מי שנתחייב חניקה —

או מת בנהר, שטובע בו, ומת מחוסר אור.

או מת בסרונוכי, חולי בגרון, שנחנקים ממנו. תניא. היה רבי [מאיר] אומר: מנין שבמידה שאדם מורד — מורדין לו מן השמים? —

שנאמר "בסאסאה בשלחה תריבנה". כלומר, באותה סאה עצמה — באותה מידה של העבירה, אזי תריבנה — תענישנה, ותשלחנה לאבדון. והיינו מידה כנגד מידה.

אין לי אלא סאה, איני יודע מפסוק זה אלא שבעבירה גדולה מענישין מידה כנגד מידה [שסאה היא מידה גדולה]. אבל מנין לרבות תרקב, דהיינו עבירה קטנה [תרקב הוא חצי סאה], וחצי תרקב, קב, וחצי קב, רובע וחצי רובע, תומן ועוכלא [כל המידות הללו קטנות הן זו מזו], מנין שגם בהם הקב"ה מעניש מידה כנגד מידה, והיינו שגם בעבירות קלות קיימת הנהגה זו.

בסקילה, ואין תלייתם קשורה בזה, ואם כן חוזרת הקרשיה, שהרי מה שנתלה, אין זה מידה במידה על חיובו בסקילה, וצ"ע.

היא עשתה כסתר, וכנגד זה המקום פרסמה, אותה ואת מעשיה, בגלוי ע"י השקאת המים.

שנאמר "תכסה שנאה במשאון" —

אף אם החוטא יכסה את מעשיו השנואים לפני המקום, במשאון — בחשיכה —

"תגלה רעתו בקהל". הקב"ה יענישנו ויפרסם את רעתו וחטאו בפני הקהל והעולם. ומקשינן — מאחר דנפקא לן מאחת אחת למצוא חשבון — אחר שמצינו בברייתא שאפילו על עבירות קטנות ביותר נענשים, והן מצטרפות לעונש גדול, ולומדים זאת מן הפסוק "אחת אחת למצוא חשבון", אם כן, "כי כל סאון סואן ברעש" — למה לי?

מדוע צריך את הפסוק "כי כל סאון" שממנו למדנו לעיל שגם בעבירות פחותות מסאה נענשים עליהן.

ומשינינן — לכמידה.

מן הפסוק כי כל סאון נלמד את הנהגת הבורא, שמלבד שמעניש על כל עבירה, מעניש במידה כנגד מידה, וכפי שלמדנו בברייתא. ומקשינן — ומאחר דנפקא ליה — שכבר למדנו את הכלל של מדה כנגד מדה מהפסוק "כי כל סאון סואן ברעש", אם כן, הפסוק "בסאמא בשלחה תריבנא", שממנו למדנו את ההנהגה של מדה כנגד מדה — למה לי? לשם מה צריך פסוק זה, אחר שכבר למדנו את ההנהגה הזו מן הפסוק "כי כל סאון"?

ומשינינן — לכדבר חנינא בר פפא —

הפסוק הזה נצרך למה שדרש בו רב חנינא בר פפא.

היא הראתה לו, סימנה לו באצבע שיבוא אליה, לפיכך ציפורניה נושרת.

היא הגרה לו בעבורו בצילצול — בחגורה יפה כדי לפתותו, לפיכך כהן מביא חבל המצרי, וקושר לה למעלה מדדיה. וכפי שלמדנו במשנה.

היא פשטה לו את ירכה לדבר עבירה, לפיכך ירכה נופלת בשעת מיתתה.

היא קיבלתו את הבוועל על בטנה, לפיכך בטנה צבה — מתנפחת בשעת מיתתה.

היא האכילתו — את הבוועל מעדני עולם כדי לפתותו, לפיכך קורבנה בא מאכל בהמה —

שהרי מנחתה באה מן השעורים, שהם מאכל בהמה.

היא השקתהו יין משובח בכוסות משובחים, לפיכך כהן משקה אותה מים המרים — את מי הסוטה במקידה של חרם — בכלי פחות ובזוי מחרס.

וכל אלו הם מידה כנגד מידה. היא עשתה את מעשיה כסתר, וכנגד זה יושב כסתר עליון — הקב"ה, שם בה פנים. מתפנה להענישה [פנים — היפוך כסתר].

שנאמר "ועין נואף שמרה נשא, לאמור, לא תשורני עין". והיינו שהנואף עושה את מעשיו כסתר, אך כנגד זה "וסתר", יושב כסתר, "פנים ישים", ישים את פניו להענישם.

דבר אחר, מצינו מידה כנגד מידה על מה שעשתה את חטאה כסתר —

המכות המוזכרות לגבי מצרים, אבד הקב"ה את האומה, והבאים אח"כ הם מאומות אחרים שהתיישבו במצרים, והם שחיו בפעם האחרת.

והתניא —

אמר רבי יהודה, מנימין גר המצרי היה לי לחבר מתלמידי רבי עקיבא.

וכך אמר מנימין גר המצרי — אני מצרי ראשון, כלומר מצרי שהתגייר בעצמו והוא דור ראשון לגירות. ונשאתי לאשה מצרית ראשונה. ושנינו אסורים לבוא בקהל ה' ולהנשא לישראל, שעד דור שלישי לגירות אסור למצרי להנשא לישראל, שנאמר "דור שלישי יבוא להם בקהל ה'".

ולכן אשיא לבני, שהוא כבר דור שני מצרית שניה, כלומר אשה מצרית שגם היא דור שני לגירות כדי שיחיה בן בני, שהוא כבר דור שלישי לגירות, מותר לבוא בקהל ישראל.

מכל מקום מבואר בברייתא זו שמצרים של זמן המשנה הם אותם המצרים שעליהם אסרה תורה לבוא בקהל השם, ואם כן אין לומר שמצרים ראשונים נאבדו בכוס הפורענות הראשונה בימי פרעה ומשה, ואילו שנענשו אח"כ הם אחרים שהתיישבו במצרים, שהרי אם כן מנימין אינו המצרי עליו אמרה התורה שלא יבוא בקהל ה'. ומשנינן — אלא בוודאי שיבוש היה בשמועה בשם רב חנינא בר פפא ואי איתמר הכי איתמר והשמועה הנכונה משמו כך נאמרה —

אמר רב חנינא בר פפא — אין הקב"ה נפרע

דאמר רב חנינא בר פפא: אין הקב"ה נפרע מן האומה — עד שעת שלוחה.

אין הקב"ה פורע את עונשה של אומה, עד שמשלחה ומאבדה מן העולם. שנאמר "במסאפה תשלחה תריבנה". כלומר כאשר תשלחה מן העולם, אז תפרע את מלוא סאת החטאים שחטאה, ותתן לה את עונשה המגיע לה — ותריבנה. ומקשינן: איני! האם אכן כך הוא שהקב"ה נפרע מאומה רק כאשר מאבד אותה מן העולם?

והאמר רבא — שלושה כוסות האמורות בחלומי של שר המשקים במצרים, למה הן באות לרמוז, ועל אילו שלוש פורענויות נרמז כאן שעתידה מצרים ללקוט בהן?

אחת, ששתת בימי משה — כוס אחת מרמזת על כוס הפורענות ששתתה מצרים בימי משה רבנו, עשרת המכות וכולי.

ואחת נוספת, כנגד מה ששתת בימי פרעה נכה פרעה ששמו נכה, שאז בא נבוכדנאצר והכה אותה.

ואחת, השלישית, לרמוז על שעתידה לשותת עם חברותיה כשיבוא משיח, שאף היא תיענש אז עם שאר אומות העולם.

ומבואר בדברי רבא, שמצרים נענשה יותר מפעם אחת. וזוהי סתירה למה שאמרנו, שהקב"ה נפרע מן האומה רק כאשר מאבד אותה. שהרי אי אפשר שיענישנה הקב"ה פעם נוספת אחרי שכבר איבד אותה.

וכי תימא, הנך, אדוד, והני אחריני נינהו.

ואם תרצה לתרץ ולומר שבכל א' מג'

ומהו הדבר שעשה ה' שעליו רננו צדיקים?
— לישרים נאווה תהילה. אל תקרי נאווה
תהילה, אלא נווה תהילה, כלומר במה
שעשה הקב"ה לנוה התהילה, דהיינו למשכן
ולביהמ"ק. בעבור ובזכות הישרים, וזה משה
ודוד, הם הישרים שזכו שהקב"ה עשה
בנווה — בבית שהם בנו דבר מיוחד, והוא,
שלא שלטו שונאיהם — מחריבי ביהמ"ק
במעשיהם. דוד — מצינו שלא שלטו שונאים
במעשה ידיו, דכתיב לגבי חורבן ביהמ"ק
"טבעו בארץ שעריה" שנבלעו השערים
באדמה ולא שלטה בהם יד האויבים
לקחתם.

משה, מצינו שלא שלטו אויבים במעשה
ידיו דאמר מר — משנבנה ביהמ"ק ראשון
נגזז אהל מועד, קרשיו, קרסיו, ובריחיו,
ועמודיו, ואדניו. היכא? היכן נגזזו המשכן
וכליו? אמר רב חסדא אמר אבימי נגזזו
תחת מחילות של היכל ביהמ"ק.

תנו רבנן —

סוטה נתנה עיניה, בחמדה במי שאינו ראוי
לה, שהרי אינה מותרת אלא לבעלה.

ועונשה הוא — מה שבקשה לא נתנו לה.
שהרי אסורה לעולם על הבעל. ומה
שבירה, דהיינו את בעלה, נטלוהו ממנה,
שהרי אסורה גם עליו.

שכל הנותן עיניו במה שאינו שלו — מה
שמבקש אין נותנים לו ומה שבידו נוטלים
הימנו. וכן מצינו בנחש הקדמוני — הנחש ט-ב
שהחטיא את אדם וחוה שנתן את עיניו במה
שאינו ראוי לו שנתן עיניו בחוה ובא עליה,
עונשו הוא — מה שביקש, לא נתנו לו. ולא
עוד, אלא, ומה שבידו — נטלוהו הימנו .

מן המלך שחטא עד שעת שילוחו מן
המלכות.

שנאמר — בסאסאה תשלחה תריבנה. והיינו
שבשעת שילוחו אז תריבנה — תענישנו על
סאת חטאיו.

אמימר מתני להא דרב חיננא בר פפא אהא,
אמימר שנה את דברי רב פפא על פסוק
אחר.

מאי דכתיב "כי אני ה' לא שניתי ואתם בני
יעקב לא כליתם" — כך הוא פירוש הפסוק.

אני ה' לא שניתי — לא הכיתי לאומה פעם
אחת ושניתי לה להכותה, אלא כיון שהיכיתי
אותה השמדתי וכיליתי אותה לגמרי. ואתם
בני יעקב, אף שהיכיתי בכם — לא כיליתם
ונשאתם קיימים.

היינו דכתיב, וזהו כוונת הפסוק "חיצי
אכלה בם", דהיינו אף שחיצי בלים, מכל
מקום, והם — בני ישראל, אינם בלים. אמר
רב חמנונא: אין הקב"ה נפרע מן האדם עד
שתמלא סאתו — סאת עוונותיו, ועד אז
ממתין לו ומאריך אפו.

שנאמר "במלאת ספקו ייצר לו". והיינו,
שכאשר תמלא סאתו, יבוא על כל סיפוקו
בחטאיו, אז ייצר לו — יבואו עליו צרות
ועונשים.

דרש רב חיננא בר פפא: מאי דכתיב "רננו
צדיקים בה' לישרים נאווה תהילה. שהיה
צריך לכתוב הפסוק "רננו צדיקים לה'" ולא
"בה'", באות ב', אלא כונת הפסוק רננו
צדיקים — במה שעשה ה'.